

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені ІВАНА ФРАНКА

Кафедра соціології

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

В.о. декана історичного факультету
проф. Сіромський Р.Б.
30 серпня 2023 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

СОЦІОЛОГІЯ ТА ПСИХОЛОГІЯ ОСОБИСТОСТІ

Освітній рівень: **Бакалавр**
Галузь знань: **05 Соціальні та поведінкові науки**
Спеціальність: **054 Соціологія**
Освітня програма: **Прикладна соціологія**
Факультет: **Історичний**

2023-2024 навчальний рік

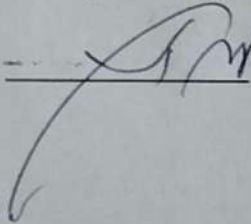
Робоча програма навчальної дисципліни «Соціологія та психологія особистості»
для студентів третього курсу бакалаврської програми за спеціальністю 054
Соціологія.

Розробник: Кудринська Г.І., доцент кафедри соціології, кандидат соціологічних
наук

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри соціології

Протокол від 28 серпня 2023 року № 1

Завідувач кафедри соціології

проф. Пачковський Ю.Ф.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань: 05 – соціальні та поведінкові науки	Нормативна	
	Напрямок підготовки: 054 – соціологія		
Модулів – 1	Спеціальність: 054 Соціологія	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 3		3-й	-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання: презентація		Семестр	
Загальна кількість годин – 120		5-й	-й
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3 самостійної роботи студента – 4,5	Освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр	16 год.	– год.
		Практичні, семінарські	
		32 – год.	– год.
		Лабораторні	
		– год.	– год.
		Самостійна робота	
		72 год.	– год.
		Індивідуальні завдання: год.	
		Вид контролю: екзамен	

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить (%): для денної форми здобуття освіти – 66%.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Дисципліна «Соціологія та психологія особистості» є нормативною навчальною дисципліною, розробленою для освітньо-професійної програми бакалаврського рівня «Прикладна соціологія» зі спеціальності 054 «Соціологія», що викладається у 5 семестрі в обсязі 4 кредити (за Європейською Кредитно-Трансферною Системою ECTS).

Курс розроблено таким чином, щоб надати його учасникам необхідний теоретичний і фактографічний матеріал для отримання цілісної картини стосовно проблематики особистості, особливостей її формування та самореалізації у багатовимірній соціальній реальності.

Метою вивчення дисципліни «Соціологія та психологія особистості» є: формування базових знань про сутність особистості, об'єктивні та суб'єктивні чинники її становлення; цілісного уявлення про особистість як об'єкт та суб'єкт соціальних зв'язків і взаємодій.

Завдання навчальної дисципліни:

- теоретичне – розглянути сутність поняття «особистість», основні соціопсихологічні концепції особистості та підходи до виокремлення її типів; розкрити основні елементи, що складають соціальну структуру особистості; окреслити особливості соціалізації й ідентифікації особистості, її поведінки та діяльності;
- методологічне – сприяти розвитку пошукових здібностей студентів, їх креативності та можливостей самостійного здобуття знань, уміння їх демонструвати в аудиторії;
- соціальне – сприяти розвитку творчих і комунікативних здібностей у студентів шляхом застосування інтерактивних методів навчання.

У результаті успішного проходження курсу студенти набудуть загальні та спеціальні (фахові, предметні) компетентності, що сприятимуть формуванню відповідних результатів навчання:

Загальні компетентності:

ЗК04. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК07. Навички міжособистісної взаємодії.

ЗК08. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями

ЗК12. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

СК01. Здатність оперувати базовим категоріально-понятійним апаратом соціології

Результати навчання:

РН01. Використовувати понятійний апарат соціології в освітній, дослідницькій та інших сферах професійної діяльності.

РН08. Обґрунтовувати власну позицію, робити та аргументувати самостійні висновки за результатами досліджень і аналізу професійної літератури.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовний модуль 1. Теоретичні засади соціології та психології особистості

Тема 1. Теоретичне підґрунття соціопсихології особистості.

Сутність поняття “особистість”. Особистість як об’єкт вивчення соціології та психології. Особливості соціологічного тлумачення особистості. Співвідношення понять «людина», «індивід», «індивідуальність», «особистість». Масштаб особистості. Особистість як елемент соціального життя, симбіоз соціально значущих рис і соціальних відносин даного суспільства. Соціопсихологічний підхід до вивчення проблематики особистості та основні напрями її дослідження. Методи вивчення особистості.

Особистість у вимірах психологічної науки. Концепції раціонального й ірраціонального в особистості. Раціональність суспільного життя за М.Вебером. Концепція нелогічних дій В.Парето. Структурна теорія особистості З.Фрейда. Неофрейдизм та біхевіоризм. Модель соціальної структури П.Сорокіна. Символічний інтеракціонізм та рольові теорії особистості (Ч. Кулі, Дж. Мід, А. Халлер).

Диспозиційна теорія особистості. Особистість як динамічна організація особливих мотиваційних систем, звичок, настанов і особистісних рис індивіда, які визначають унікальність його взаємодії з соціальним середовищем. Структурна теорія рис особистості Р.Кеттела. Особистість у когнітивній та гуманістичній психології. Психологічні теорії особистості крізь призму науковців США та Європи (А.Бандура, Дж.Роттер, В.Джеймс, В.Дільтей, Е.Шпрангер та ін.).

Тема 2. Становлення особистості та її соціалізація.

Соціальна ідентифікація особистості

Соціалізація як процес набуття соціального досвіду. Сутність поняття «соціалізація», особливості тлумачення. Суб’єкт-об’єктний та суб’єкт-суб’єктний підходи до тлумачення соціалізації. Агенти та інститути соціалізації. Первинна, вторинна, альтернативна (третинна) соціалізація, її особливості. Чинники, форми і механізми соціалізації. Спрямована та неспрямована соціалізація. Десоціалізація та ресоціалізація. Діалектика взаємозв’язку соціалізації й адаптації. Основні етапи та форми адаптації. Ефективність адаптації.

Сутність понять «ідентифікація» та «ідентичність» у соціологічному дискурсі. Міжособова комунікація як медіатор ідентифікації. Феномен ідентичності у межах структурної та інтерпретативної парадигм. Індивідуальна та колективна ідентичності як складові єдиного процесу (Р. Дженкінс).. Концепція балансу ідентичності (Ю.Габермас, Н. Еліас). Множинність ідентичностей особистості. Ідентитет – маркер ідентичності. Самоідентифікація – процес формування уявлення про себе як самототожну, самодостатню, цілісну й унікальну особистість. Соціальна ідентифікація як спосіб самовизначення особистості. Класифікатори групових ідентичностей.

Тема 3. Соціальна структура особистості Цінності та ціннісні орієнтації особистості

Структурування особистості крізь призму психологічних теорій. Психоаналітична структура особистості З.Фрейда. Структура особистості як інтегральне утворення, основними елементами якого є психічні процеси, психічні стани та психічні властивості. Функціональний підхід до структурування особистості. Функціонально-динамічна структура особистості. Спрямованість особистості та її різновиди. Мотиваційно-сміслова структура особистості. Потреби та мотиви – невід’ємні детермінанти мотиваційної сфери. Структурна модель потреб. Сутність інтересу та його різновиди. Соціальні настанови. Сутність поняття «цінність». Термінальна та інструментальні цінності. Ціннісні орієнтації особистості. Діалектика взаємозв’язку цінностей та мотивації особистості.

Тема 4. Соціальна типологія особистості

Поняття соціального типу. Типологія особистості як метод пізнання узагальнених характеристик, притаманних тим чи іншим категоріям людей. Типи особистості як форми життя (Е.Шпрангер). Прагнення до безпеки як основа типології особистості К.Хорні. Типології особистості в межах психоаналітичного підходу (А. Адлер та К.-Г. Юнг). Тип суспільства та соціальний тип характеру (Д.Рісмен, Е.Фром). Типологія особистості В.Томаса та Ф. Знанецького. Ціннісні орієнтації як основа типології особистості (традиціоналісти, ідеалісти, фрустранти, реалісти, гедоністи). Базисний та модальний типи особистості. Особистість, "розчинена" в суспільстві. Особистість, відчужена від суспільства. Амбівалентна особистість (конформно-амбівалентний, нігілістично-амбівалентний, мозаїчно-амбівалентний типи). Маргінальна особистість.

Змістовий модуль 2. Особистість і суспільство

Тема 5 . Особистість у системі соціальних зв’язків

Особистість – елемент соціальної системи. Соціальні зв’язки та взаємодії. Соціальна позиція особистості у системі соціальних зв’язків. Поняття соціального статусу, його різновиди. «Статусний набір». Зміст та характеристики соціальної ролі. Рольовий набір. Конвенційні та міжособистісні ролі. Рольові очікування і рольові вимоги. Класифікація соціальних ролей (Р. Тьорнер). Рольова структура особистості і рольові конфлікти. Шляхи подолання рольової напруги (регулювання ролей, раціоналізація ролей, розподіл ролей).

Тема 6. Активність та поведінка особистості

Активність особистості як форма вияву її індивідуальності. Фактори «зовнішньої» детермінації активності. Психічний, особистісний, поведінковий і соціальний рівні активності. Функції активності. Критерії соціальної активності. Поняття безпредметної активності. Активна життєва позиція. Інтерналі та екстернали. Поняття діяльності та її структура. Умови діяльності. Механізм мотивації соціальної діяльності. Основні види діяльності. Розуміння поведінки особистості в суспільстві. Установки,

стереотипи та імідж особистості як чинники регуляції її поведінки. Поведінка, що відхиляється від норми.

Тема 7. Спосіб та стиль життя особистості

Спосіб життя особистості: поняття, структура і особливості соціологічного вивчення. Об'єктивні і суб'єктивні показники способу життя. Спосіб життя особистості як певний синтез соціально-типового й індивідуально-неповторного.. Моральна, ціннісна, поведінкова, когнітивна та комунікативна складові способу життя. Спосіб життя як узагальнене, типологізоване відображення фактичної поведінки; реальність, що конструюється під впливом об'єктивних умов та суб'єктивних прагнень особистості. Рівень життя, якість життя та стиль життя як соціально-психологічними характеристиками способу життя. Стиль життя як система практик; конкретизація способу життя на рівні індивідуальної поведінки.

Тема 8. Світоглядна культура особистості

Культура як “продукт” діяльності людини та регулятор соціальних взаємодій. Основні сфери прояву людської культури. Пізнавально-виховна, регулятивно-ціннісна, інтегративна та світоглядна функції культури. Значимість ціннісно-нормативної системи в регулюванні культури соціальних зв'язків. Культурний шок. Етноцентризм та культурний релятивізм. Закон культурного відставання У. Огборна. Роль культури у формуванні особистості. Толерантність як невід'ємний принцип культури. Поняття ментальності. Феномен культури довіри.

Світоглядна культура особистості. Складні умови соціального життя, стресові ситуації, зміна ціннісних орієнтацій, необхідність пошуку і швидкого знаходження рішень як складові проблематики світоглядної культури. Світоглядні уявлення та переконання особистості. Формування світогляду особистості як основний вектор культурного впливу. Особливості формування світоглядної культури.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістовних модулів і тем	Кількість годин				
	Денна форма				
	Всього годин	У тому числі			
Л		Сем	Інд.	СР	
2	3	4	5	6	7
Змістовий модуль 1. Теоретичні засади соціології та психології особистості					
Тема 1. Теоретичне підґрунття соціопсихології особистості	13	2	4		8
Тема 2. Становлення особистості та її соціалізація. Соціальна ідентифікація особистості	15	2	4		10
Тема 3. Соціальна структура особистості. Цінності та ціннісні орієнтації особистості	15	2	4		10
Тема 4. Соціальна типологія особистості	14	2	4		8
<i>Разом за змістовним модулем 1</i>	60	8	16		36
Змістовий модуль 2. Особистість і суспільство					
Тема 5. Особистість у системі соціальних зв'язків.	14	2	4		8
Тема 6. Активність та поведінка особистості	16	2	4		10
Тема 7. Спосіб та стиль життя особистості.	16	2	4		10
Тема 8. Світоглядна культура особистості	14	2	4		8
<i>Разом за змістовним модулем 2</i>	60	8	16		36
<i>Усього годин</i>	120	16	32		72

5. Темі семінарських / практичних занять

№ теми	Назва теми/змістового модулю	Кількість годин
Змістовний модуль 1. Теоретичні засади соціології та психології особистості		
Тема 1.	Теоретичне підґрунття соціопсихології особистості.	4
Тема 2.	Становлення особистості та її соціалізація. Соціальна ідентифікація особистості	4
Тема 3.	Соціальна структура особистості. Цінності та ціннісні орієнтації особистості	4
Тема 4.	Соціальна типологія особистості.	4
Змістовний модуль 2. Особистість і суспільство		
Тема 5.	Особистість у системі соціальних зв'язків.	4
Тема 6.	Активність та поведінка особистості	4
Тема 7.	Спосіб та стиль життя особистості.	4
Тема 8.	Світоглядна культура особистості	4
Всього:		32

6. Темі лабораторних занять

Лабораторні заняття не передбачені навчальною програмою.

7. Самостійна робота

№ теми	Назва теми	Кількість годин
Тема 1.	Теоретичне підґрунття соціопсихології особистості.	8
Тема 2.	Становлення особистості та її соціалізація. Соціальна ідентифікація особистості	10
Тема 3.	Соціальна структура особистості. Цінності та ціннісні орієнтації особистості	10
Тема 4.	Соціальна типологія особистості.	8
Тема 5.	Особистість у системі соціальних зв'язків.	8
Тема 6.	Активність та поведінка особистості	10
Тема 7.	Спосіб та стиль життя особистості.	10
Тема 8.	Світоглядна культура особистості	8
	Разом	72

8. Індивідуальні завдання

Індивідуальна робота є додатковим чинником активізації роботи студентів упродовж семестру і має на меті формування в структурі їхньої аналітичної діяльності, навичок працювати зі спеціальною літературою, орієнтує їх на критичне осмислення інформації та ґрунтовніше засвоєння здобутих теоретичних знань і практичних проблем навчальної дисципліни.

Виконання індивідуального завдання студентом передбачає підготовку PowerPoint презентації за заздалегідь запропонованою тематикою та її представлення на семінарському занятті. Даний вид роботи скерований на формування у студентів уміння селекціонувати необхідну інформацію та застосовувати її до висвітлення обраної проблеми з формулюванням відповідних практичних висновків. Критеріями оцінки виступів є: повнота, структурованість та відповідність матеріалу анонсованій темі, наявність власної думки, вміння пов'язати його з реаліями життя сучасного суспільства.

9. Методи навчання

Лекції: Передбачають систематичний і послідовний виклад навчального матеріалу, а також залучення студентів до обговорення дискусійних питань.

Семінарські заняття дискусійного, або практично орієнтованого характеру з використанням інтерактивних методів навчання. Відвідування та активна участь студентів у роботі семінарських занять є обов'язковою умовою успішного складання курсу. Максимальна оцінка за активність на кожному занятті оцінюється в **3 бали**. Посередня активність оцінюватиметься 2 балами, мінімальна – 1 балом.

Результати навчання	Методи навчання і викладання	Методи оцінювання досягнення результатів навчання
РН01. Використовувати понятійний апарат соціології в освітній, дослідницькій та інших сферах професійної діяльності	проведення лекцій із використання мультимедійного забезпечення; практичне заняття; групова робота; самостійна робота	участь у дискусіях; виконання індивідуального завдання та презентація його результатів; спільне обговорення усіх презентацій; модульні контрольні роботи; підсумкова контрольна робота
РН08. Обґрунтовувати власну позицію, робити та аргументувати самостійні висновки за результатами досліджень і аналізу професійної літератури	лекції-дискусії; інтерактивні семінарські заняття дискусійного або практично орієнтованого характеру; індивідуальна та групова робота в рамках семінарських занять; самостійна робота; індивідуальне завдання	участь у дискусіях; усні відповіді, доповнення; участь в індивідуальній та груповій роботах на семінарських заняттях, презентація результатів цієї роботи; виконання індивідуального завдання та презентація його результатів; спільне обговорення усіх презентацій;

10. Методи контролю

Оцінювання студентів здійснюється на основі модульно-рейтингової системи за шкалою від 0 до 100 балів.

№	Форма участі студента у навчальних заняттях	Максимальна кількість балів
1.	Модульні контрольні роботи	5 x 2= 10 балів
2.	Презентація 1 теми із запропонованого переліку	5 балів
3.	Участь у дискусіях та обговореннях, аналіз наукових публікацій	25 балів
4.	Критичне опрацювання праць Е.Фромма («Втеча від свободи», «Мистецтво любити») або окремих розділів, що передбачає аналіз тих аспектів, які безпосередньо стосуються формування особистості, її активності, поведінки, самопрезентації тощо	10 балів
	<i>Всього впродовж семестру</i>	50 балів
	Екзамен	50 балів
	РАЗОМ	100 балів

Остаточна оцінка знань студентів з курсу визначається за сумою балів, отриманих студентами за роботу в семестрі та на іспиті. Сумарно всі види поточного контролю впродовж семестру складають максимально 100 балів.

11. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота								Підсумковий тест (екзамен)	Сума
Змістовний модуль 1				Змістовний модуль 2				50 балів	100 балів
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8		
0-5	0-5	0-5	0-5	0-5	0-5	0-5	0-5		
0-5				0-5					

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка в балах	Оцінка ECTS	За національною шкалою	
		Екзаменаційна оцінка, оцінка з диференційованого заліку	Залік
90 – 100	A	Відмінно	Зараховано
81-89	B	Добре	
71-80	C	Задовільно	
61-70	D		
51-60	E		
	*	Незадовільно з можливістю повторного складання	Не зараховано з можливістю повторного складання

* Кількість балів для оцінок «незадовільно» визначається Вченими радами факультетів або кафедрами, які забезпечують викладання відповідних дисциплін.

12. Методичне забезпечення

1. Соціологія: відповіді на питання екзаменаційних білетів: навч. посіб. /Н.Й.Черниш, Н.В.Коваліско, Т.Д.Лапан та ін.; за ред.. Н.Й.Черниш. К.: Знання, 2012. С. 202–233.
2. Соціологія: робочі програми для підготовки бакалаврів: навч.-метод. посіб. (частина 1): [для студ. вищ. навч. закл.] / [Н.В.Коваліско, О.Т. Бень, Т.С.Бурейчак та ін]. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2011. С. 466–493.
3. Силабус навчальної дисципліни «Соціологія та психологія особистості» для студентів освітньо-професійної програми бакалаврського рівня «Прикладна соціологія» зі спеціальності 054 «Соціологія», 2023 року. URL: <https://clio.lnu.edu.ua/course/sotsiolohiia-ta-psykholohiia-osobystosti>

13. Рекомендована література

Основна література:

1. Вікторова Л.В. Основи соціалізації особистості [текст] : навч. посібн. Київ: «ЦП «КОМПРИНТ», 2017. 475 с.
2. Мурадян О. Спосіб життя як система соціальної дії: спроба концептуалізації. *Соціологічні студії. Р. II. Методологія соціологічних досліджень*. 1, 2012. С. 81-87.
3. Рахманов О. А. Соціалізація та ідентифікація особистості у суспільстві : навч.-метод. комплекс. Київ: КНЕУ, 2017. 27 с.
4. Соціологія і психологія: Навч. посібник / За ред.. Ю.Ф.Пачковського. Київ: Каравела, 2009. 760 с.
5. Столяренко О. Б. Психологія особистості. Навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2012. 280 с
6. Фудорова О.М. Теорії соціального статусу: пізнавальні можливості і дослідницькі стратегії. *Вісник Харківського національного університету імені В.Н.Каразіна*. 2009. № 881. С. 110–116.
7. Шахова О.Г. Соціальна психологія особистості: Навчальний посібник. Харків: «Контраст», 2019. 116 с

Додаткова література:

1. Алексеєнко Т.Ф. Соціалізація особистості: можливості й ризики. Наук.-метод. посібн. Київ: Педагогічна думка, 2007. 150 с.
2. Березінська О. В. Концепція маргінальної особистості у процесі акультурації. *Наукові записки НаУКМА. Історія і теорія культури*. 2018. Том 1. С. 5-10.
3. Вах Т.С. Дефініції соціального характеру в зарубіжній та вітчизняній соціології. Наук. зап. НаУКМА. Сер. Соціол. науки. URL: http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/6884/Vax_Definiciyi_social%60no_go_xarakteru.pdf?sequence=1&isAllowed=y
4. Деркач В.Л. Що таке цінність? (досвід критичного аналізу). URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/32610835.pdf>
5. Завацька Н.Є. Сутність системного підходу до проблеми ресоціалізації особистості в умовах динамічного соціокультурного простору. *Теоретичні і прикладні проблеми психології*, № 2(31) 2013. С. 5-13.
6. Заянчуковський Р., Білоусов О. Культура особистості в інформаційному полі. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/7671/1/Zaianchukovskiy%20R.%202020.pdf>
7. Камбур А. В. Соціальна адаптація особистості: монографія. Чернівці: «Золоті литаври», 2012. 252 с.
8. Кікалішвілі М.В. Девіантна поведінка: поняття та ознаки. *Вісник Академії адвокатури України*. 110 число. 3(22). 2011. С. 109-122.
9. Москаленко В.В. Культура і особистість. *Актуальні проблеми психології*: Збірник наукових праць Інституту психології імені Г.С.Костюка НАПН України. Том 11. Психологія особистості. Психологічна допомога особистості. Вип 12. Київ, Фенікс, 2015. С.352- 361.
10. Петрушина Т., Саєнко Ю. Якість життя — головний критерій стану суспільства. *Соціологія: теорія, методи, маркетинг*. 2013. № 2. С. 117-138.
11. Піменова О.О. Культура особистісної свободи як соціологічне поняття та соціальний феномен. *Вісник Харківського національного університету імені В.Н.Каразіна*. 2010. № 891. С. 83-89.

12. Полухтович Т. Моральні цінності в житті людини. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*. Р. І. Філософська антропологія та філософія культури. 2013, 11. С. 54-59.
13. Пташник-Середюк О. І. Соціологічний аналіз процесу ідентифікації. *Наукові праці. Соціологія*. Вип. 189. Т. 201. URL: <https://lib.chmnu.edu.ua/pdf/naukpraci/sociology/2012/201-189-11.pdf>
14. Рахманов О. А. Стили життя українських капіталістів як демонстрація соціальної суб'єктності в суспільстві. *Український соціум*. 2012. № 3(42). С. 63-76
15. Соціальний ареал життя особистості. Київ: Інститут соціології НАН України, 2005. 400 с.
16. Старовойтова І. Ідентифікація як соціальний процес URL: <http://www.philosoph.onu.edu.ua/elb/articles/starovoytova/75.pdf>
17. Стили життя: панорама змін / За ред. М.О.Шульги. Київ: Ін-т соціології НАН України, 2008. 416 с.
18. Українська людина в європейському світі: виміри ідентичності: навч. посібник / за ред. Т.С.Смовженко, З.Е.Скринник. Київ: УБС НБУ, 2015. 609 с.
19. Хайрулліна Ю. О. Світоглядна культура особистості: структурно-функціональний аналіз : монографія. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2011. 235 с.
20. Хутка С. Соціальна адаптованість особистості: концептуалізація поняття. *Соціологія: теорія, методи, маркетинг*. 2007. № 2. С. 164 – 175.

14. Інтернет-джерела:

1. Бібліотека Інституту соціології НАН України. – Режим доступу: <https://i-soc.com.ua/ua/institute/lib>
2. Журнал “Соціологія: теорія, методи, маркетинг”. – Режим доступу: <http://stmm.in.ua/archive/>
3. Інформаційний і пошуковий портал з соціальних наук Social Science Hub. – Режим доступу: www.sshub.com
4. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/>
5. Соціологічна Асоціація України. – Режим доступу: <https://sau.in.ua/>
6. Український соціологічний журнал. – Режим доступу: <https://periodicals.karazin.ua/usocjour>
7. European Research Council. – Режим доступу: <http://erc.europa.eu/>
8. International Sociological Association. – Режим доступу: <http://www.isa-sociology.org/>